

Дистанційне спілкування сприймається здобувачем освіти переважно «знеособленим» і тому вимагає більшого самоконтролю, ніж при спілкуванні безпосередньо на заняттях оффлайн. Крім того можна виділити нбаступні його характеристики:

- спілкування під час дистанційного навчання – це опосередковане спілкування, коли особисте, живе спілкування залишається поза кадром і стає короткочасним, поверховим;
- збіднюється емоційний компонент у спілкуванні викладача та здобувача освіти;
- накопичення інформації починає займати більше часу, ніж її обговорення;
- знижується культура письмової мови;
- скорочується час, коли людина в спілкуванні може проявити себе як індивідуальність;
- збільшується час рольового, офіційного спілкування;
- зростає переживання невизначеності, конфліктність і емоційна напруга.
- орієнтованість на технічні засоби, на віртуальне середовище, тривала концентрація на екрані монітора;
- призводить до втомлюваності та, зрештою, у деяких випадках, асенізації нервової системи й (на тлі карантинних обмежень) субдепресивних станів.

Таким чином, врахування психологічних особливостей у побудові індивідуалізованого процесу дистанційного навчання у веб-середовищі є актуальним і важливим психолого-педагогічним завданням, вирішення якого здатне підвищувати самостійність і особистісну відповідальність, ефективність самого освітнього процесу; робить опосередковане спілкування доброзичливим і відповідним до норм інтернет-етикету, а навчання – результативним.

Мануїлов Артем,
студент спеціальності «Психологія»
(група МБ-ПС-921)
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Горіна Ольга,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри психології та
педагогіки Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ

Реформування системи вищої освіти в Україні передбачає підвищення якості навчального процесу, забезпечення підготовки освіченого, самостійного, творчого, психологічно готового до виконання професійної діяльності спеціаліста. Актуальні проблеми підготовки психологів у системі вищої школи активно розробляються, однак недостатньо вивченою залишається проблема формування готовності до психодіагностичної діяльності майбутніх психологів [1, 2].

Серед пріоритетних завдань фахової підготовки до психодіагностичної діяльності виокремимо оволодіння психодіагностичною технологією та формування діагностичного мислення студентів-психологів, вирішення яких буде успішнішим за умови розв'язання їх як взаємопов'язаних.

Аналіз психодіагностичної технології як компоненти освітньої програми в системі підготовки психологів передбачає врахування її особливостей. Застосовуючи вимоги технологічності (В. Панок, Г. Селевко та ін.) щодо психодіагностичної технології, можна зазначити серед її основних ознак наступні: концептуальність, опору на певну наукову основу; орієнтованість на розв'язання конкретного психодіагностичного завдання; наявність певного заданого алгоритму стандартних дій, що фіксують послідовність змісту, операції та логіку розв'язання даного завдання; спеціалізовану спрямованість для розв'язання завдань заданого класу та забезпечення даної діяльності; аналіз та врахування конкретного соціального контексту, в якому перебуває об'єкт діагностики; системність; керованість, гнучкий характер застосування окремих прийомів та способів для розв'язання

конкретного завдання; наявність функціонального зворотного зв'язку та оцінка ходу і результату діяльності; відтворюваність, можливість перенесення на інший об'єкт для розв'язання однотипного завдання.

Психодіагностична технологія має складну системно-структурну організацію. Структурними компонентами психодіагностичної технології можна визначити: засоби отримання психологічного діагнозу (засоби опису об'єкту та опису діагностичного процесу; методи вимірювання та оцінки характеристик об'єкту; методи побудови діагностичного заключення); систему психотехнічних дій (операції, прийоми, тощо) як способи отримання діагнозу; процес встановлення психологічного діагнозу.

Психодіагностична технологія як компонента психодіагностичної діяльності психолога має певні особливості відповідно до сфери реалізації діяльності: прикладної психології або психологічної практики. Сфера реалізації психодіагностичного процесу зумовлює особливості його структурних компонентів, зокрема, психодіагностичного завдання та ситуації. В конкретному психодіагностичному обстеженні діагностичне завдання виступає в якості системоутворюючого чинника, який визначає як стратегію і тактику проведення обстеження, так і характер опису його результатів, а отже зумовлює особливості структурних складових психодіагностичної технології. Складовою частиною розв'язання конкретного науково-практичного завдання для психолога є діагностична ситуація, специфіка якої теж визначає особливості психодіагностичної технології. Разом з тим особливості технології психодіагностичної діяльності психолога в означених сферах в певній мірі можуть визначатися специфікою організаційних умов здійснення діяльності, серед них: форма проведення обстеження (індивідуальна/групово), вид діагностичного процесу (скринінгова діагностика, поглиблена, тощо), етапність процедури обстеження (первинне/повторне), ін. Кожна із перерахованих організаційних особливостей діагностичного процесу визначає специфіку конкретних способів, засобів та процедури психодіагностичної технології.

Ефективність розв'язання психодіагностичних завдань визначається, в першу чергу, сформованістю діагностичного мислення.

Діагностичне мислення в широкому сенсі визначається (В. Долінін, В. Петленко, М. Роговін, ін.) як специфіка розумової діяльності спеціаліста, яка забезпечує ефективне використання даних теорії та особистого досвіду для розв'язання діагностичних завдань. Ядро такого мислення – здатність до логічної побудови синтетичної та динамічної картини проблеми, переходу від сприймання явища до відтворення його внутрішньої структури та розвитку.

Специфіка діагностичного мислення психолога-практика зумовлюється: особливостями об'єкту психодіагностики, перш за все, його складною ієрархічною будовою; специфікою психодіагностичних завдань, їх структурно-змістовими характеристиками, особливостями в різних сферах реалізації психодіагностики; результатом психодіагностичного пізнання; системою знань психолога щодо об'єкту діагностики, суб'єктивним досвідом розв'язання психодіагностичних завдань.

Основними характеристиками діагностичного мислення психолога (як свідчать дослідження О. Ануфрієва, М. Бадалової, С. Костроміної, Н. Локалової, С. Посохової та ін.) є: просторовість, диференційованість-інтегрованість, системність, логіко-каузальність, перспективність, рішучість, гнучкість, самостійність, критичність, адекватність, селективність, оперативність, економічність. Враховуючи особливості змістових характеристик психодіагностичної діяльності, до цього переліку слід ще додати глибинність мислення.

Зрозуміло, що становлення діагностичного мислення передбачає формування у студентів-психологів системи знань, вмінь та навичок, необхідних для розв'язання професійних завдань в межах психодіагностичної діяльності. Важливим структурним елементом цієї системи є знання психодіагностичної технології та вміння її застосовувати. Викладання курсу «Психодіагностика» передбачає представлення психодіагностичної технології як компоненти психодіагностичної діяльності психолога. Студенти мають оволодіти кожним із структурних компонентів та психодіагностичною технологією в її системній організації. Отже, оволодіння засобами отримання психологічного діагнозу передбачає оволодіння засобами діагностичного опису об'єкту психодіагностики (схеми психологічної детермінації, психодіагностичні таблиці, ін.); засобами опису психодіагностичного процесу (психодіагностограми, діагностичні алгоритми); методами вимірювання та оцінки індивідуально-психологічних особливостей; методами побудови психодіагностичного заключення. Процес навчання діагностичним рішенням передбачає, зокрема, навчання плануванню та застосуванню алгоритмів і моделей прийняття

діагностичного рішення. Перше, що допомагає діагносту в прийнятті рішень – це розгортання процесу рішення в ланцюжок визначених етапів. У студентів необхідно сформувати вміння планування, що дозволяє не випустити суттєвих елементів процесу та прийти до чіткого рішення. Окрім того, доцільно ознайомити студентів із моделями прийняття рішень (модель корисності очікуваних наслідків, математико-статистична модель, логічна модель прийняття діагностичного рішення, тощо).

На практичних заняттях студентам доцільно пропонувати завдання, які моделюють відповідні елементи реальної професійної психодіагностичної діяльності: на формулювання проблеми, висунення діагностичних гіпотез, складання батареї психодіагностичних методик конкретного обстеження, тощо. Після розв'язання завдань корисно аналізувати запропоновані рішення, щоб студенти визначали причини зроблених ними помилок. Перспективним завданням є конструювання навчаючих діагностичних завдань, які відтворюють діагностичні дії професійної діяльності психолога в різних сферах її реалізації.

Студенти-психологи мають навчитися обирати та застосовувати конкретні технології при розв'язанні різних типів психодіагностичних завдань. Вирішення цього завдання вимагає від викладача реалізації власної діяльності не стільки в інформаційній площині, скільки в організаційно-управлінській: організувати роботу студентів на практичних, лабораторних заняттях та при проходженні психодіагностичної практики як роботу із розв'язання конкретних психодіагностичних завдань. До того ж, доцільно формулювати широкий спектр можливих завдань освітньої, професійної психодіагностики, тощо.

Бібліографічні посилання:

1. Леонтьев А. Н. Деятельность, сознание, личность. М., 2005, 208 с.
2. Енциклопедія освіти. Акад. пед. наук України. К. : Юрінком Інтер, 2018. 1040 с.

Маслюк Андрій,

доктор психологічних наук,
старший науковий співробітник,
заступник начальника відділу
науково-методичного супроводження
психологічної підготовки суддів
Національної школи суддів України

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СУДДІВ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Національна школа суддів України (далі НШСУ) є флагманом з підготовки висококваліфікованих кадрів для системи правосуддя. Освітній простір судової системи, на наш погляд, вирізняється своєю технологічністю та новаторством. Підготовка суддів – ключовий момент розвитку й дотримання демократії в Україні. Набутий досвід сталих демократичних держав щодо освітньої підготовки суддів стане в пригоді при реформуванні судової системи нашої держави.

Серед основних завдань та викликів, які стоять перед Національною школою суддів України (далі НШСУ) є: проведення спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді; періодичне навчання суддів з метою підвищення рівня їхньої кваліфікації, а також суддів, які тимчасово відсторонені від здійснення правосуддя; підготовка працівників апаратів судів та підвищення рівня їх кваліфікації [2].

Окрім того, викладачі НШСУ долучаються до освітньої підготовки працівників Судової служби охорони, яка розпочала свою діяльність в 2019 році.

Традиційний підхід до навчання не є дієвим механізмом у забезпеченні освітнього простору суддів. Викладачі оптимально використовують не пасивну, а інтерактивну модель навчання, де застосовують: мінілекції; лекції «на двох»; презентації; демонстрації відеоматеріалів з подальшим обговоренням; мозковий штурм; експресопитування; робота в малих групах; рольові ігри; модеровані дискусії та ін. В ході навчання як майбутніх суддів, так і діючих суддів разом з працівниками апарату судів в НШСУ застосовується інтерактивна модель постійного зворотного зв'язку зі слухачами. Це забезпечує високу якість засвоєння навчального матеріалу саме через застосування комбінування різних форм роботи з аудиторією.

Кожний суддя має можливість:

обрати зручний для себе формат навчання: очну або заочну;
місце навчання (м. Дніпро, м. Львів, м. Київ, м. Одеса, м. Харків, м. Чернівці), яке